

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2024 r.

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

w sprawie M.B.,

wobec którego umorzono postępowanie na podstawie art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k. w zw.

z art. 25 § 3 k.k. o czyn z art. 156 § 2 k.k.,

kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego P.C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 12 kwietnia 2024 r., sygn. akt V Ka 269/23,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Żyrardowie

z dnia 13 lutego 2023 r., sygn. akt II K 832/21,

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację pełnomocnika jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. zwolnić oskarżyciela posiłkowego P.C. od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego;**
- 3. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz P.Z., Kancelaria Adwokacka w P., kwotę 885,60 zł (osiemset osiemdziesiąt pięć złotych i 60/100), w tym 23 % VAT, tytułem wynagrodzenia za udzieloną pomoc prawną z urzędu oskarżycielowi posiłkowemu, to jest, za sporządzenie i wniesienie kasacji na jego rzecz.**

UZASADNIENIE

M.B. został oskarżony o to, że w dniu 30 kwietnia 2021 r. w M., woj. [...], nieumyślnie spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu P.C. w postaci choroby realnie zagrażającej życiu, tj. o czyn z art. 156 § 2 k.k.

Na mocy wyroku Sądu Rejonowego w Żyrardowie z dnia 13 lutego 2023 r., w sprawie o sygn. akt II K 832/21, oskarżonego M.B. uniewinniono od popełnienia zarzuconego mu czynu uznając, że działał on w obronie koniecznej. Orzeczenie zawiera rozstrzygnięcie o kosztach i opłatach sądowych.

Od powyższego wyroku apelacje wnieśli Prokurator Prokuratury Rejonowej w Żyrardowie oraz pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego P.C.. Prokurator zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego i na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. i art. 438 pkt 3 k.p.k. zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, polegający na niesłusznym uznaniu, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie jest wystarczający do przyjęcia sprawstwa i winy M.B. w zakresie zarzuconego mu czynu z art. 156 § 2 k.k. - i bezzasadne przyjęcie, że działał on w ramach obrony koniecznej.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k. zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów oraz błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść.

Obrońca oskarżonego M.B. w odpowiedzi na te apelacje wniósł o ich nieuwzględnienie i utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy.

Po rozpoznaniu tych skarg, Sąd Okręgowy w Płocku wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2024 r., w sprawie V Ka 269/23, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uznał, iż oskarżony przekroczył granice obrony koniecznej pod wpływem wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami zamachu i na podstawie art. 25 § 3 k.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k. umorzył postępowanie w sprawie, obciążając kosztami procesu za postępowanie odwoławcze Skarb Państwa.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, który na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. zarzucił rażące naruszenie prawa materialnego, które mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie obrazę art. 25 § 3 k.k. poprzez jego zastosowanie i błędną

wykładnię wskutek przyjęcia, że fakt znieważenia przez pokrzywdzonego flagi państwowej usprawiedliwiał wzburzenie oskarżonego i niezbędność podjęcia obrony koniecznej dla odparcia tego zamachu.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Żyrardowie do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację Prokurator Rejonowy w Żyrardowie wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej. Również obrońca oskarżonego wniósł o oddalenie kasacji w całości jak bezzasadnej

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja okazała się bezzasadna i to w stopniu oczywistym, o jakim mowa w art. 535 § 3 k.p.k. Analiza zarzutu kasacyjnego nie wykazała, by w sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa, o którym mowa w art. 523 § 1 k.p.k.

Kasacja została skierowana przeciwko ustaleniom faktycznym poczynionym przez Sąd II instancji. Przede wszystkim podkreślenia wymaga, że nie doszło do naruszenia art. 25 § 3 k.k., skoro obraza prawa materialnego może nastąpić jedynie przy prawidłowo poczynionych ustaleniach faktycznych. Z uzasadnienia kasacji płynie jednak taki wniosek, że skarżący chciałby poczynić inne ustalenia faktyczne, niż Sądy procedujące w niniejszej sprawie i wówczas – być może – możliwe byłoby dokonanie odmiennej subsumcji. Jednak w obecnym stanie faktycznym, zarzut naruszenia prawa materialnego nie mógł być uznany za trafny.

W istocie ustalenia faktyczne obu Sądów były odmienne niż te, na których opiera się obecnie autor kasacji. Skarżący utrzymuje, że doszło do „ataku na zdrowie i życie ludzkie”, bowiem oskarżony „wychodził z samochodu dążąc do konfrontacji i bójki z pijanym, chwiejącym się na nogach pokrzywdzonym”. Sądy obu instancji poczyniły inne ustalenia faktyczne. Mianowicie - „pokrzywdzony po zwróceniu mu uwagi na niestosowność jego zachowania wzywał do podjęcia walki” (tak Sąd odwoławczy). Z kolei z ustalonego przez Sąd I instancji w sprawie stanu faktycznego wynikało, iż „Pokrzywdzony podniósł ręce chcąc odepchnąć oskarżonego, wtedy M.P. zablokował jego ruch i P.C. przewrócił się na lewy bok na chodnik i uderzył głową w krawężnik”; „M.B. odpierał bezpośredni, bezprawny atak

pokrzywdzonego. Nie użył wobec P.C. nadmiernych środków obrony, zablokował jego działanie, chęć odepchnięcia oskarżonego”.

Wielokrotnie autor kasacji odwołuje się do okoliczności, które nie zostały udowodnione w toku postępowania i które nie stały się elementem ustaleń faktycznych dokonanych przez Sądy w niniejszej sprawie. Dotyczy to również powoływanego przez oskarżyciela posiłkowego rzekomego „udziału w walkach” M.B. Podnoszone obecnie w ramach uzasadnienia kasacji okoliczności zostały przez Sądy procedujące w sprawie uznane za nieudowodnione i nie stały się częścią ustalonego stanu faktycznego sprawy. Tezy oskarżyciela posiłkowego dotyczące rzekomego ataku M.B. na P.C. okazały się nieprawdziwe i nie poparte wiarygodnymi dowodami.

Sąd pierwszej instancji wskazał - „Obrona może nastąpić przed każdym bezprawnym zachowaniem, także tym, które nie realizuje kompletu znamion jakiegoś typu przestępstwa. Zachowanie pokrzywdzonego stwarzało bezpośrednie niebezpieczeństwo, było ukierunkowane na naruszenie dóbr oskarżonego chronionych prawem. P.C. był zagrożeniem dla oskarżonego i sam o tym mówił, chciał się bić z oskarżonym. Zachowanie pokrzywdzonego było niebezpieczne, było zagrożeniem dla oskarżonego, miał on prawo odpierać atak – zamach, który naruszyłby dobra chronione prawem - swoją nietykalność cielesną, czy nawet zdrowie. Zachowanie oskarżonego należy ocenić jako rozsądne i usprawiedliwione okolicznościami”. Podobne ustalenia poczynił Sąd II instancji: „pokrzywdzony po zwróceniu mu uwagi na niestosowność jego zachowania wzywał do podjęcia walki. Osoba, która chciała zapobiec znieważaniu flagi, która postępowała przyzwoicie, zgodnie z prawem i przyzwoitością, została wezwana do walki. Oskarżony przekraczając granice obrony koniecznej, działał bez wątpienia od wpływem wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami zamachu”.

W konsekwencji, przy tych ustaleniach faktycznych, prawidłowo został zastosowany art. 25 § 3 k.k. Sąd Najwyższy wielokrotnie stwierdzał, że ocena, czy oskarżony w chwili zdarzenia był w stanie strachu lub wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami, należy do sądu orzekającego, a nie biegłych i zależna jest od okoliczności zdarzenia. Sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności zdarzenia, które strach ów mogą wywołać, przy czym

konieczne jest tu posłużenie się wzorowym obywatelem i sprawdzenie jak reagowałby taki obywatel w sytuacji, w której znalazł się sprawca (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2002 r., II KKN 50/01, LEX nr 75457*). Punktem wyjścia dla oceny, czy i ewentualnie w jakim zakresie oskarżony mógł skorzystać z obrony koniecznej, jest stwierdzenie wystąpienia bezprawnego i bezpośredniego zamachu na prawnie chronione dobro oskarżonego: zdrowie i wolność, a nawet życie. Dokonując ustalenia i oceny czy przyczyną przekroczenia granic obrony koniecznej nie był strach lub wzburzenie usprawiedliwione okolicznościami zamachu, w rozumieniu art. 25 § 3 k.k., uwzględnić należy niepowtarzalne okoliczności każdego wypadku, w tym także to, kto działa w obronie koniecznej (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 czerwca 2003 r., II KK 42/03, OSNwSK 2003, nr 1, poz. 1305; z dnia 14 lutego 2002 r., II KKN 337/01, OSNKW 2002, z. 7 – 8, poz. 66*). Sąd II instancji prawidłowo uzasadnił, na jakiej podstawie ustalił przekroczenie granic obrony koniecznej przez oskarżonego w wyniku wzburzenia. Przedstawił swoje stanowisko w sposób przekonujący i nie ma potrzeby powtarzania tych argumentów ponownie. Natomiast ich podważanie należy do sfery ustaleń faktycznych, a nie ewentualnego naruszenia prawa materialnego. W obliczu lakonicznego (i niezbyt trafnego) sformułowania zarówno zarzutu kasacyjnego jak i jego uzasadnienia, nie ma możliwości odniesienia się do niego bardziej szczegółowo.

Kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia o dość rygorystycznych uwarunkowaniach formalnych co do rodzaju i konstrukcji zarzutów kasacyjnych. W żadnym razie nie jest wystarczającym do uwzględnienia kasacji oparcie się przez jej autora na prezentacji własnych ocen materiału dowodowego i własnych wniosków z tych ocen płynących, bez wykazania uchybień – i to rażących – w procedowaniu bądź rozumowaniu sądu odwoławczego, które w dodatku mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Postępowanie kasacyjne nie jest trzecią instancją, nie służy zatem do inicjowania powtórnej kontroli w zakresie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego ani ponownej kontroli poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, lecz ma na celu eliminację błędów wynikających z wadliwego w stopniu rażącym zastosowania przepisów prawa materialnego lub procesowego albo związanych z wystąpieniem przesłanek z art.

439 § 1 k.p.k., tj. tzw. bezwzględnych podstaw odwoławczych (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 2021 r., V KK 149/21, LEX nr 3269964; z dnia 27 lipca 2021 r., I KK 121/20, LEX nr 3304206*).

Podsumowując te rozważania wypada stwierdzić, że z przyczyn powyżej wskazanych Sąd Najwyższy uznał za oczywiście bezzasadny podniesiony w kasacji zarzut i w konsekwencji oddalił skargę w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

[WB}

[a.ł]